

AANWIJZING VAN ERFGENAMEN ALS BEGUNSTIGDEN VAN EEN LEVENSVERZEKERING

Nicolas CARETTE
Docent UAntwerpen
Advocaat

Alain-Laurent VERBEKE
Gewoon hoogleraar KU Leuven
Buitengewoon Hoogleraar Tilburg en UCP Lisboa
Visiting Professor of Law Harvard
Advocaat

I. SITUERING

In de private vermogensplanning komt het vaak voor dat één of meerdere begunstigen moeten worden aangewezen voor een toekomstig vrij te vervallen voordeel of kapitaal, vaak na overlijden van de beschikker. Voor de meeste mensen is de aanwijzing van een *beneficiary* in een *trust deed* of in een *letter of memorandum of wishes* bij een *trust* of bij een buitenlandse *foundation of Stiftung* een ver-van-hun-bed aangelegenheid. Dergelijke internationale vehikels lijken inderdaad te zijn voorbehouden voor de meer gefortuneerde burger.

Nochtans worden wij bijna allemaal ooit wel eens geconfronteerd met de vraag om een begunstigde van een bepaald voordeel aan te wijzen. Dat is voor eerst het geval voor eenieder die een testament opmaakt. Meer vergelijkbaar met de aanwijzing van een *beneficiary* bij *trust* of stichting is de aanwijzing van een begunstigde van een levensverzekering. Er zijn weinig mensen die niet van ver of dichtbij iets met een levensverzekering te maken hebben. In de praktijk is dit zonder twijfel een domein van groot belang. Dat merken we ook aan de talrijke rechtspraak, tot op het allerhoogste niveau. Het aantal recente arresten van het Grondwettelijk Hof in deze materie is opvallend. Ook de wetgever is in

actie gekomen, met een aantal wetgevende initiatieven die nog ter tafel liggen¹ en waarvan sommige reeds wet zijn geworden.

Centraal in deze bijdrage staat het door de wet van 13 januari 2012 nieuw ingevoegde artikel 110/1 Wet Landverzekeringsovereenkomst (hierna: WLVO) over de aanwijzing van wettelijke erfgenamen als begunstigden.² Eerst bespreken wij de kwalificatie en interpretatie van de aanwijzing van een begunstigde (II). In welke mate is de aanwijzing van erfgenamen (of erfgeërfden of erfopvolgers) een aanwijzing in persoonlijke naam dan wel (louter) in hun hoedanigheid van erfgenamen/rechtverkrigenden? Met andere woorden: geschiedt een dergelijke aanwijzing *iure proprio* of *iure hereditario*? Vervolgens analyseren wij het nieuwe artikel 110/1 WLVO, met aandacht voor de verhouding tussen de aanwijzing van een erfgenaam als begunstigde van een levensverzekering en een (minstens *a priori* niet onverenigbare) testamentaire beschikking (III). Tot slot proberen wij hieruit een aantal lessen te trekken en mogelijke tendensen aan te duiden (IV).

II. PARTIJ-AUTONOMIE: HOE DE INTENTIE VAN DE VERZEKERINGNEMER INTERPRETEREN?

De aanwijzing van de begunstigde van de verzekeringsprestatie bij een levensverzekering behoort tot de vrije wilsautonomie van de betrokken partij, de verzekeringnemer, die aldus over een stuk van zijn vermogen wenst te beschikken. Bij de interpretatie van het contractuele beding inzake begunstiging, namelijk de vraag wie daar nu precies onder valt, dient men derhalve te zoeken naar de werkelijke wil, de intentie van de beschikker. In principe zou dit niet zo moeilijk mogen zijn. Als de beschikker goed wordt geïnformeerd door zijn adviseurs zoals de verzekeraar, advocaat, notaris, accountant of fiscalist, dan zal hij op basis van de hem aangereikte informatie en uitleg in staat moeten zijn om een goed gemotiveerde beslissing te nemen ter zake van de aanwijzing van de begunstigden in de polis.

In de praktijk zien we echter talrijke discussies ontstaan: wie valt nu precies onder een bepaalde categorie van begunstigden en wie niet? Wist de thans overleden verzekeringnemer wel wat er met de term erfgenaam of erfopvolger wordt bedoeld? En heeft hij wel beseft dat de begunstiging zo zou uitpakken en zijn testament daarop geen uitwerking zou kunnen hebben? De *bottom line*

1. Bv. nog heel recent het wetsvoorstel van 12 januari 2012 tot interpretatie van artikel 97 van de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst (doc. 53-1991/001) over het (niet-)aleatoire karakter van een levensverzekering.

2. Wet van 13 januari 2012 tot invoeging van artikel 110/1 in de wet van 25 juni 1992 op de landverzekeringsovereenkomst wat de aanwijzing betreft van een begunstigde in een levensverzekeringsovereenkomst, BS 24 februari 2012.

blijft dat met goede informatie en precieze redactie veel van de problemen zouden kunnen worden vermeden. Hier ligt een belangrijke verantwoordelijkheid voor adviserende professionals zoals verzekeraars, advocaten en notarissen. Sommigen onder hen nemen deze verantwoordelijkheid wat al te licht op.

§ 1. KLASSIEKE ONBEDACHTZAAMHEID

Vaak zal men bij de aanwijzing van begunstigden werken met een cascade: na overlijden van de beschikker of verzekeringnemer komt eerst diens echtgenote of echtgenoot aan bod, en daarna zijn kinderen. In een klassieke standaardformulering, meestal voorgesteld door de verzekeringsmaatschappij die hierin optreedt als adviseur van de cliënt-verzekeringnemer, zal men daar vaak subsidiair aan toevoegen dat de verzekeringsprestatie, bijvoorbeeld bij gebreke aan echtgenoot of kinderen, toekomt aan de wettige of wettelijke erfgenamen. De in dit verband gebruikte termen variëren sterk. Men gebruikt ook wel eens begrippen als rechtverkrigende, erfgeërfde, erfopvolger, erfgenaam, of simpelweg: de nalatenschap.

Deze praktijk is problematisch en onbedachtzaam. De gekozen termen worden immers al te vaak ondoordacht gekozen, met onvoldoende kennis van hun juridisch-technische betekenis. De verzekeraar weet het zelf niet altijd goed, of minstens legt hij de precieze draagwijdte van de begrippen niet ten volle uit aan zijn cliënt. Er zijn weinig verzekeringnemers die in staat zijn de technische verschillen tussen de voornoemde begrippen te duiden, laat staan dat zij zouden kunnen uitleggen waarom nu precies in hun polis 'erfopvolger' staat en niet 'erfgenaam'.

§ 2. RELEVANTIE: BEGUNSTIGING *IURE HEREDITARIO* OF *IURE PROPRIO*

Nochtans kan de keuze voor de ene of de andere term verstrekkende gevolgen hebben. De vraag rijst immers of de aanwijzing van een rechtverkrigende, erfopvolger, erfgenaam etc. van de verzekeringnemer³ de begunstigde een nieuw, eigen en rechtstreeks recht (*iure proprio*) verschaft, los van zijn hoedanigheid van rechtverkrigende etc., dan wel een loutere bevestiging is van zijn erfrechtelijke aanspraken (*iure hereditario*). De inzet is groot. Een rechtverkrigende etc. verkrijgt het voordeel krachtens, en in de mate van⁴, zijn aanspraken op het vermogen of de nalatenschap van zijn rechtvoorganger (*i.c.* de

3. We gaan in deze bijdrage uit van de hypothese dat de verzekeringnemer de verzekering heeft afgesloten op zijn eigen hoofd.

4. Zo verkrijgt een erfgenaam het voordeel slechts o.g.v. en naar evenredigheid van zijn erfdeel. Zijn er meerdere erfgenamen, dan verkrijgen ze niet noodzakelijk elk een gelijk deel (hun aandeel in het bedongen voordeel wordt bepaald o.g.v. het erfrecht), terwijl bij een derdenbeding t.b.v. meerdere begunstigden de verdeling in gelijke delen de regel is.

verzekeringnemer). Verliest hij die aanspraken (bv. indien hij de nalatenschap verwierft) of worden die aanspraken hem geheel of gedeeltelijk ontnomen (bv. via testament), dan verliest hij zijn recht op het voordeel. En aangezien het vermogensvoordeel alleszins passeert via het vermogen van de verzekeringnemer, moet de rechtverkrijgende de verhaalsanspraken van de schuldeisers en de eventuele andere rechtverkrijgenden van de verzekeringnemer ondergaan.

Is de begunstigde daarentegen aangewezen los van zijn hoedanigheid van rechtverkrijgende etc., dan verkrijgt hij een nieuw, eigen en rechtstreeks recht tegenover de verzekeraar (*iure proprio*). Het voordeel blijft buiten het vermogen van de verzekeringnemer en buiten het bereik van diens schuldeisers en eventuele andere rechtverkrijgenden; het volgt rechtstreeks uit de verzekeringsovereenkomst en verleent een rechtstreekse aanspraak op het vermogen van de verzekeraar, met alle gevolgen van dien. Zo kan de begunstigde bijvoorbeeld de nalatenschap verwerpen (of aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving) zonder het bedongen voordeel te verliezen.⁵ Bij een verkrijging *iure proprio* kan (maar moet niet) de aanwijzing om niet neerkomen op een onrechtstreekse schenking, waarop de grondregels van schenkingen van toepassing zijn.⁶ In dat geval zijn bijvoorbeeld de erfrechtelijke mechanismen zoals plaatsvervulling en kloving niet van toepassing.⁷

§ 3. GEMEENRECHTELIJKE INTERPRETATIE: AL DAN NIET INTENTIE VAN DERDENBEDING

Cruciaal voor het antwoord op bovenstaande interpretatievraag (*iure hereditario* of *proprio*?) is, zoals reeds vermeld, de bedoeling van de partijen, in de

5. O.m. Luik 27 april 1994, *De Verz.* 1994, 571, noot J.-C. ANDRÉ-DUMONT; S. BAR, "La stipulation pour autrui" in P. WÉRY (ed.), *La théorie générale des obligations*, Formation permanente CUP, 2002, 266; K. BERNAUW, "Verzekeringen en erfrecht" in J. ROGGE (ed.), *Levensverzekeringen en giften. T.Verz. Dossier 2008*, Mechelen, Kluwer, 2008, 27; J.M. BINON, *Droit des assurances de personnes*, Brussel, Larcier, 2007, nr. 182, 259 en 320; F. BOUCKAERT, "Les bénéficiaires de l'assurance-vie et le droit successoral", (noot onder Rb. Bergen 10 oktober 2005), *Rev.not.b.* 2006, 353; N. CARETTE, *Derdenbeding*, Antwerpen, Intersentia, 2011, nr. 473; P. COLLE, *Handboek bijzonder gereglemeerde verzekeringscontracten*, 2005, nr. 355 *in fine*; C. DE GEYTER, "Levensverzekeringen – Schenkingsrecht – Erfrecht", *T.Not.* 2006, 592; B. DUBUISSON, "L'assurance-vie dans le droit des libéralités et des successions", *RGAR* 1986, nr. 11.107, 2; J. ERNAULT, *Droit de l'assurance vie*, 1987, nr. 281; L. SCHUERMANS, *Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht*, 2008, nr. 827; S. VAN CAENEGHEM, "Spécificités de l'assurance-vie en matière de désignation et révocation de bénéficiaires. Comment assurer la sécurité juridique" in J. ROGGE (ed.), *Levensverzekeringen en giften. T.Verz. Dossier 2008*, Mechelen, Kluwer, 2008, 56. *Contra*: Bergen 26 oktober 2004, *TBBR* 2007, 558, met terecht kritische noot A. ALEXANDRE (waar de begunstigde zelfs *nominatim*, zonder vermelding van zijn hoedanigheid van (*i.e.* testamentaire) erfopvolger, als begunstigde werd aangewezen).

6. Zie o.m. N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 826 e.v.

7. J. DU MONGH, "Levensverzekering en erfrecht na het arrest van het Grondwettelijk Hof van 26 juni 2008", *RW* 2008-09, 1243.

eerste plaats van de verzekeringnemer/bedinger.⁸ Opdat er van een begunstiging *iure proprio* sprake zou kunnen zijn, moet de intentie van de bedinger erin bestaan om voor de begunstigde een eigen en rechtstreeks recht te *scheppen*. Een derdenbeding dus. Het gecreëerde recht moet nieuw zijn. Aldus zal er geen derdenbeding voorliggen indien het beding slechts een loutere verwijzing inhoudt naar, of een bevestiging is van, een al voor de begunstigde bestaand recht.⁹

De kernvraag is dan of de bedinger louter het recht bevestigt dat de begunstigde krachtens zijn erfrechtelijke aanspraken op het vermogen van de bedinger, *iure hereditario*, verkrijgt (zie art. 1122 BW), dan wel of de bedinger hem los van die hoedanigheid een nieuw, eigen en rechtstreeks recht, *iure proprio*, wil verschaffen. Enkel in het laatste geval is er sprake van een derdenbeding.

In het gemene recht wordt de intentie om ten behoeve van een derde te bedingen niet vermoed. Een dergelijke wil moet ondubbelzinnig blijken en alleszins (minstens) aannemelijk zijn.¹⁰ Aangezien hij die beweert begunstigde te zijn van een derdenbeding, daarvan het bewijs moet leveren¹¹, moet hij bij betwisting aantonen dat hij als begunstigde van een derdenbeding een eigen en rechtstreeks recht verkrijgt en niet werd gevisieerd in zijn hoedanigheid van rechtverkrijgende etc.¹²

De meerderheidsstrekking gaat ervan uit dat de loutere aanwijzing van 'erfgenamen' of 'rechtverkrijgenden' op zich niet voldoende zeker wijst op een dergelijke intentie tot creatie van een nieuwe en eigen recht voor de begunstigde.¹³ Vermoed wordt dat de beschikker met deze termen louter verwijst naar de normale gang van zaken, namelijk de erfrechtelijke devolutie. Een verwijzing naar de normale gang van zaken kan bezwaarlijk als een indicatie voor een afwijking daarop worden aangemerkt. De bedinger heeft slechts bedongen ten behoeve van zijn nalatenschap. Uiteraard kunnen in een concreet geval elementen aanwezig zijn die op de aanwezigheid van de vereiste intentie wijzen.¹⁴

8. J.-C. ANDRÉ-DUMONT, noot onder Luik 27 april 1994, *De Verz.* 1994, 575; R. KRUIHOF e.a., "Overzicht", *TPR* 1994, nr. 246; P. VAN OMMESLAGHE, *Droit des obligations*, I, Brussel, Bruylant, 2010, nr. 444, p. 669. Inzake levensverzekeringen: J. ERNAULT, *Droit de l'assurance vie*, 1987, nr. 163.

9. N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 403 e.v.

10. N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 369 en 469.

11. *Id.*, nr. 172.

12. R. FELTKAMP, "Gevolgen tegenover derden. Beding ten behoeve van een derde", *Comm. Bijz. Ov.*, 2004, nr. 9; R. KRUIHOF e.a., "Overzicht", *TPR* 1994, nr. 246; F. PONET, P. RUBENS en W. VERHEES, *De landverzekeringsovereenkomst*, Deurne, Kluwer, 1993, nr. 335.

13. Luik 5 december 1964, *De Verz.* 1965, 549; Rb. Gent 14 november 1951, *De Verz.* 1952, 497; J.-C. ANDRÉ-DUMONT, *De Verz.* 1994, 575; N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 474; DEKKERS-VERBEKE, CARETTE & VANHOVE, *Handboek*, III, 2007, nr. 151; DE PAGE, *Traité*, II, 1964, nr. 669; B. DUBUISSON, *RGAR* 1986, nr. 11.107, 2 *verso*; J. ERNAULT, *Droit de l'assurance vie*, 1987, nr. 163; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINKELN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, nr. 1358; R. KRUIHOF e.a., "Overzicht", *TPR* 1994, nr. 246. Zie ook Brussel 13 november 1980, *JT* 1981, 158. Doch zie Rb. Brussel 30 december 1983, *Rev.not.b.* 1984, 369, concl. O.M.

14. Zie voor een overzicht van zulke elementen: N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 475.

§ 4. WLVO INTERPRETATIE; WETTELIJK DERDENBEDING

Een aanwijzing van begunstigde die valt onder het toepassingsgebied van de WLVO, valt niet onder de voornoemde gemeenrechtelijke interpretatie. Hier is sprake van een wettelijk derdenbeding en daaruitvolgend een aanwijzing *iure proprio*, en wel om de volgende redenen.

Artikel 106 § 2 WLVO bepaalt dat de begunstigde identificeerbaar moet zijn wanneer de verzekerde prestaties opeisbaar worden. Op het eerste gezicht regelt die bepaling enkel de problematiek van de bepaaldheid of bepaalbaarheid van de begunstigde, zonder zich uit te laten over de genoemde intentievoorwaarde voor de creatie van een nieuw en eigen recht voor de beneficiaris.

Als men echter de WLVO in haar geheel bekijkt, lijkt de centrale bekommernis te zijn wie begunstigde is van het verzekerde kapitaal. De wet geeft aan wie geldig als begunstigde kan worden aangewezen (art. 106 § 2 WLVO) en regelt voorts zijn rechten (art. 121 e.v. WLVO). Die bepalingen steunen op de gemeenrechtelijke regeling van het derdenbeding, met enkele preciseringen en afwijkingen. De bepaalde of bepaalde begunstigde wordt beschouwd en behandeld als een begunstigde uit een derdenbeding. De intentievoorwaarde lijkt per definitie te zijn vervuld; ze wordt verondersteld.¹⁵ Het betreft als het ware een wettelijk derdenbeding. Zodra een bepaalde of bepaalde begunstigde wordt aangewezen, zijn op hem de WLVO bepalingen van toepassing, die steunen op de regeling van het derdenbeding, ongeacht of de intentievoorwaarde is vervuld en of derhalve al dan niet zonder twijfel blijkt dat de partijen (i.h.b. de bedinger) in werkelijkheid hem een eigen recht wensten te verschaffen.¹⁶

Voor zover aanwijzingen als 'erfgenamen', 'erfopvolgers', 'erfgerechtigden' of 'rechtverkrijgenden' de bepaalbaarheidstoets kunnen doorstaan, hetgeen wordt aangenomen, kunnen die personen gelden als begunstigten. En aangezien het lijkt te volstaan om te worden aangewezen als begunstigde om de bepalingen van de artikelen 121 e.v. te kunnen genieten, verkrijgen ze dus het voordeel uit de verzekeringsovereenkomst *iure proprio*, door het enkele feit van hun aanwijzing (zie art. 121 WLVO). De meerderheidsstrekking is in die zin.¹⁷

15. Zie ook in die zin C. DE GEYTER, *T.Not.* 2006, 594; S. VAN CAENEGHEM, in J. ROGGE (ed.), *Levensverzekeringen en giften. T.Verz. Dossier 2008*, 2008, 58.

16. Vragen die de WLVO niet of onvolledig regelt, moeten in de regel worden opgelost aan de hand van de gemeenrechtelijke regels inzake het derdenbeding, zelfs indien de vervulling van de intentievoorwaarde in werkelijkheid twijfelachtig zou zijn.

17. K. BERNAUW, in J. ROGGE (ed.), *Levensverzekeringen en giften. T.Verz. Dossier 2008*, 2008, 32; J.M. BINON, *Droit des assurances de personnes*, 2007, nr. 182, i.h.b. vn. 361; F. BOUCKAERT, *Rev. not. b.* 2006, 353 en 354; P. COLLE, *Handboek bijzonder geregelende verzekeringsovereenkomsten*, 2005, nr. 349; C. DE WULF, "Levensverzekeringsovereenkomsten, huwelijksvermogensrecht en erfrecht – Enkele aandachtspunten", in J. ROGGE (ed.), *Levensverzekeringen en giften. T.Verz. Dossier 2008*, Mechelen, Kluwer, 2008, 103; L. SCHUERMANS, *Grondslagen van het Belgisch verzekeringsrecht*, 2008, nr. 812. Zie ook Rb. Doornik 16 mei 2006, *De Verz.* 2008, 73, noot J.-C. ANDRÉ-DUMONT (waar weliswaar

Het feit dat de (interpretatie van de) aanwijzing onder de WLVO afwijkt van de gemeenrechtelijke interpretatie kan belangrijke gevolgen hebben bij herkwalificatie van een levensverzekering (bv. in een spaarproduct). Bij herkwalificatie is de WLVO niet langer van toepassing. Of de begunstiging neerkomt op een derdenbeding moet dan volledig op grond van het gemene recht worden beoordeeld. De aanwijzing van 'erfgenamen', 'erfopvolgers', 'erfgerechtigden' of 'rechtverkrijgenden' zal dan veelal neerkomen op een aanwijzing *iure hereditario* in plaats van *iure proprio*.

§ 5. AANWIJZING VAN DE NALATENSCHAP

De vraag rijst of de voornoemde interpretatie onder de WLVO verschillend is voor de ook vaak voorkomende aanwijzing van "de nalatenschap" als begunstigde? Het antwoord is zonder twijfel affirmatief. In de eerst vermelde gevallen wijst men, in tegenstelling tot de aanwijzing van de nalatenschap¹⁸, individuen/personen aan. De aanwijzing van de nalatenschap betekent dat er geen bepaalde of bepaalde begunstigde wordt aangewezen. Dit is onvoldoende om het wettelijk derdenbeding vervat in de WLVO in werking te stellen: de verkrijging zal bijgevolg *iure hereditario* zijn (vgl. ook art. 107 WLVO).

In de Memorie van Toelichting bij artikel 106 WLVO lezen wij dat aangezien artikel 106 § 2 bepaalt dat de begunstigde slechts identificeerbaar moet zijn wanneer de verzekerde prestaties opeisbaar worden, de aanwijzing van de wettelijke erfgenamen van de verzekeringnemer of verzekerde als een geldige begunstiging *wordt aangemerkt*.¹⁹ Duidelijkheidshalve had de wetgever er goed aan gedaan die bedoeling in de wettekst te expliciteren, zoals bijvoorbeeld in het Franse en Nederlandse recht.^{20,21} Die opvatting is verantwoord op grond van beleidsoverwegingen om de levensverzekering te promoten.

de begunstigten werden gepreciseerd als "héritiers légaux à titre personnel"), bevestigd door Bergen 4 december 2007, *De Verz.* 2008, 312, noot C. DEVOET. Anders: Rb. Bergen 10 oktober 2005, *Rev. not. b.* 2006, 350, noot F. BOUCKAERT; J.-C. ANDRÉ-DUMONT, "La requalification des contrats comme argument « par défaut »", (noot onder Rb. Doornik 16 mei 2006), *De Verz.* 2008, 75; *id.*, *De Verz.* 1994, 575; C. DEVOET, *Les assurances de personnes*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2006, nr. 997; J. DU MONGH, *RW* 2008-09, nr. 4, p. 1243; P. VAN EESBEECK, "Topic 2. Levensverzekering/Begunstigingsclausule", in A. VERBEKE, H. DERYCKE en P. LALEMAN (eds.), *Vermogensplanning: alternatieve vormen*, Brussel, Larcier, 2006, 16, vn. 26.

18. In het Nederlandse recht geldt krachtens art. 7:967, lid 5 NBW echter dat bij aanwijzing van de nalatenschap als begunstigde, de erfgenamen die de nalatenschap hebben aanvaard, de uitkering o.g.v. een eigen recht (*iure proprio*) verkrijgen (zie Tweede Nota van wijziging, *Kamerstukken II* 2001-02, 19529, nr. 8, p. 6; Nota, *Kamerstukken II* 2001-02, 19529, nr. 7, p. 2-3).

19. Er staat te lezen "wordt aangemerkt" en niet "kan worden aangemerkt" (eigen cursivering). MvT, *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1586/1, 94.

20. Art. L. 132-8 Code des assurances resp. art. 7:967, lid 4 NBW.

21. Zie ook C. DE GEYTER, *T.Not.* 2006, 601.

§ 6. AANWIJZING VAN ERFGENAMEN VERSUS ERFOPVOLGERS

Recente rechtsleer trekt deze interpretatie voor de aanwijzing van de nalatenschap ook door voor de aanwijzing van erfgenamen als begunstigde.

Men wijst op het belang van het civielrechtelijke onderscheid tussen de begrippen erfopvolger en erfgenaam. Erfopvolger (of erfgeëchtigde) is de persoon die tot de nalatenschap wordt geroepen, hetzij op grond van de wet (art. 731 e.v. BW), hetzij op grond van een testament (algemene legataris of legataris onder algemene titel), hetzij op grond van een overeenkomst (art. 1048 e.v., 1091 en 1388 BW). Pas indien een erfopvolger die roeping aanvaardt, eventueel slechts onder voorrecht van boedelbeschrijving, is hij een erfgenaam.

Worden erfgenamen als begunstigten aangewezen, dan zou het uitsluitend gaan om personen die tot de nalatenschap zijn geroepen én die hebben aanvaard. Derhalve bepaalt hun hoedanigheid van erfgenaam hun gerechtigdheid op het voordeel van de overeenkomst. Ze verkrijgen het voordeel slechts door de aanvaarding van de nalatenschap, zodat ze het voordeel *iure hereditario* zouden verkrijgen (blijkbaar zelfs – volgens deze opvatting – indien de aanwijzing van de erfgenamen preciseringen bevat, zoals “in eigen naam” of “op persoonlijke titel”, of bij aanwezigheid van andere tegenindicaties).²² Met andere woorden: de aanwijzing van de erfgenamen staat volgens deze strekking gelijk met de afwezigheid van enige begunstigde²³; die aanwijzing komt neer op de aanwijzing van de nalatenschap als begunstigde.

Worden daarentegen de erfopvolgers als begunstigten aangewezen, dan verkrijgen ze het voordeel uit de overeenkomst zonder de nalatenschap te moeten aanvaarden en dus ook bij verwerping van de nalatenschap.²⁴ In die opdeling lijkt voor de aanwijzing van de ‘rechtverkrijgenden’ dezelfde analyse te gelden als voor erfgenamen, omdat een rechtverkrijgende slechts de rechten van de rechtvoorganger overneemt indien hij de overgang niet verwerpt.

Enkele bedenkingen dringen zich op.

Vooreerst lijkt het ons niet verantwoord om aan het juridisch-technische onderscheid tussen de begrippen erfopvolger en erfgenaam in deze context dergelijke verstrekkingen gevolgen toe te kennen. Welke gewone sterveling (*i.e.* niet-jurist) kent het weergegeven onderscheid of is er zich alleszins van bewust bij het sluiten van de overeenkomst? Indien men dit onderscheid met dergelijke zware consequenties zou doordruwen, dan lijkt het ons dat er een nog zwaardere

verantwoordelijkheid op de verzekeraar wordt gelegd op het vlak van informatieverstrekking. Hij zal dan haarfijn dit onderscheid aan zijn cliënt moeten uitleggen.

Zelfs de rechtspraak en rechtsleer hebben in die kwestie dat onderscheid niet gemaakt. Impliciet begrijpen ze erfgenaam in principe als erfopvolger²⁵, getuige daarvan bijvoorbeeld de opvatting dat ook bij derdenbedingen ten behoeve van de ‘erfgenamen’ of ‘rechtverkrijgenden’ de begunstigde de nalatenschap kan verwerpen zonder het voordeel uit het derdenbeding te verliezen.²⁶ Ook de algemeen aanvaarde opvatting dat bij de aanwijzing van ‘erfgenamen’ de begunstigten voldoende bepaalbaar zijn²⁷, gaat impliciet uit van de erfgenaam als erfopvolger, in de gevallen waarin de begunstigde bepaalbaar moet zijn op het ogenblik van het overlijden van hun erflater, zoals bij levensverzekeringen (art. 106 §2 WLVO). Want bij het overlijden van de erflater zijn diens erfgenamen (nog) niet noodzakelijk bepaalbaar. De bepaalbaarheid impliceert immers dat de bepaling kan gebeuren aan de hand van objectieve elementen of criteria. *In casu* is dit niet het geval, aangezien het erfgenaamschap functie is van een subjectief criterium, namelijk de aanvaarding van de nalatenschap. En met de aanvaarding is de bepaalbaarheidskwestie meteen opgelost en zijn de erfgenamen meteen ook bepaald. Zelfs de wetgever die tijdens de parlementaire voorbereiding van de WLVO de aanwijzing van de (wettelijke) erfgenamen als voldoende bepaalde begunstigten beschouwde, lijkt uit te gaan van erfgenamen als erfopvolgers. Overigens gaan ook de Franse en Nederlandse wetgever, minstens inzake levensverzekering, daarvan uit.²⁸

Tot slot, zelfs al zouden we ook in deze context het technische onderscheid tussen erfopvolger en erfgenaam ten volle toepassen, dan nog kan niet worden ingezien waarom bij de aanwijzing van de erfgenamen als begunstigten, zij het recht *per se iure hereditario* verkrijgen. Men zou de technische betekenis van de begrippen ook zo kunnen interpreteren dat zij enkel relevant zijn voor de vaststelling wanneer iemand kwalificeert als begunstigde. Maar in de mate dat men als begunstigde wordt aangemerkt, valt men onder de toepassing van het wettelijk derdenbeding dat in de WLVO is vervat, en verkrijgt men krachtens

25. Bv. Luik 27 april 1994, *De Verz.* 1994, 571, noot J.C. ANDRÉ-DUMONT.

26. Luik 27 april 1994, *De Verz.* 1994, 571, noot J.C. ANDRÉ-DUMONT; J.M. BINON, *Droit des assurances de personnes*, 2007, nr. 182 en 320; S. VAN CAENEGHEM, in J. ROGGE (ed.), *Levensverzekeringen en giften. T.Verz. Dossier 2008*, 2008, 64.

27. N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 483.

28. De Franse wetgever gaat daarvan uit door, enerzijds, de aanwijzing van de erfgenamen als een voldoende bepaalde begunstiging te beschouwen en, anderzijds, uitdrukkelijk te bepalen dat zij het voordeel ontvangen, zelfs bij verwerping van de nalatenschap (art. L. 132-8, leden 3 en 5 Code des Assurances).

De Nederlandse wetgever bepaalt: “Zijn de als zodanig aangeduide erfgenamen van de verzekeringnemer of van de verzekerde als begunstigde aangewezen, dan worden daaronder diegenen verstaan die als erfgenamen tot de nalatenschap zijn geroepen, ongeacht of zij haar hebben aanvaard” (art. 7:967, lid 4 NBW).

22. H. CASMAN, “L’assurance vie au regard du droit des donations et du droit successoral” in B. DUBUISSON en P. JADOUL (eds.), *L’assurance-vie et les pensions complémentaires*, Brussel, Bruylant, 2006, nr. 6 e.v., p. 72-73. Zie ook J. DU MONGH, *RW* 2008-09, 1243; N. LABEEUW en B. VERDICT, “Successieplanning met een levensverzekering: enkele knelpunten”, *TEP* 2009, 94.

23. H. CASMAN, B. DUBUISSON en P. JADOUL (eds.), *L’assurance-vie et les pensions complémentaires*, 2006, nr. 8, p. 73.

24. *Ibid.*, nr. 7, p. 72.

een eigen recht. In geval van aanwijzing van de erfgenamen zijn dan (enkel) begunstigden, zij die de nalatenschap hebben aanvaard. De hoedanigheid van erfgenaam, en dus de aanvaarding van de nalatenschap, is slechts nodig en relevant voor de bepaling van de begunstigde, niet voor het verkrijgen van het recht als dusdanig. Aanvaardt een erfopvolger de nalatenschap, dan is hij een erfgenaam en voldoet hij aan de omschrijving van begunstigde en verkrijgt hij op grond van die overeenkomst een eigen recht (*iure proprio*) op het voordeel. Bij verwerping van de nalatenschap wordt hij geen erfgenaam en dus geen begunstigde en heeft hij geen recht op het voordeel van de overeenkomst. Niet omdat het voordeel uit de overeenkomst deel uitmaakt van de nalatenschap, maar omdat hij door de verwerping van de nalatenschap niet beantwoordt aan de omschrijving van begunstigde. Enkel indien de erfopvolgers (en niet erfgenamen) als begunstigden zijn aangewezen, volstaat dan in die redenering de roeping tot de nalatenschap om een (eigen) recht te verkrijgen op het voordeel van de overeenkomst, en is de verwerping of aanvaarding van de nalatenschap irrelevant.

III. ARTIKEL 110/1 WLVO

§ 1. AFZONDERLIJKE BEHANDELING VAN TESTAMENT EN POLIS

De wet van 13 januari 2012 voert het nieuwe artikel 110/1 WLVO in. In de parlementaire voorbereiding wordt uitgegaan van het voorbeeld van oom Jozef die al 35 jaar kinderloos samenwoont met zijn levenspartner Eva. Zijn spaargeld werd grotendeels geplaatst in een levensverzekeringscontract. Daarin is een (standaard)clausule opgenomen dat bij overlijden de verzekeringsprestaties toekomen aan de echtgenoot, bij gebreke aan de afstammelingen, bij gebreke aan de wettelijke erfgenamen. Jozef heeft Eva als algemeen legataris aangesteld in een testament. Bij overlijden van Jozef komt een deel van zijn vermogen toe aan zijn wettelijke erfgenamen, waartoe Eva als testamentaire erfgenaam niet behoort. Dit wordt als onbillijk ervaren, omdat men ervan uitgaat dat dit niet de bedoeling was van Jozef.²⁹ Men vermoedt een dwaling van de verzekeringnemer, die het begrip wettelijke erfgenamen onvoldoende kan taxeren en mogelijk ervan uitgaat dat hieronder ook testamentaire erfgenamen kunnen

worden begrepen.³⁰ Hiervoor wil de wetgever een oplossing aanreiken. Centraal staat de wil van de erflater.³¹

Het voorbeeld maakt gewag van de klassieke standaardformulering (zie II., § 1) waarbij (minstens subsidiair) de verzekeringsprestatie toekomt aan de wettige/wettelijke erfgenamen. Een dergelijke begunstigingsclausule, inzake levensverzekering te kwalificeren als een begunstiging op grond van een derdenbeding, sluit de testamentaire of contractuele³² erfgenamen uit. Dit kan inderdaad soms wel tot voor sommigen (zoals Eva) ongewenste gevolgen leiden indien de verzekeringnemer voordien of naderhand via testament was afgeweken van de wettelijke devolutie en in zijn testament beschikt ten voordele van een andere persoon dan de begunstigde van de levensverzekering. Alhoewel, men is ook in dit geval niet zeker dat Jozef dit niet zo zou hebben gewild. Men vermoedt alleen maar dat hij dit niet zou hebben gewild en dit onbillijk zou hebben gevonden. En men vermoedt dit vanuit de eigen als geobjectiveerd voorgestelde interpretatie van wat men redelijk vindt. En *in casu* vindt men het niet redelijk en billijk dat Eva voor de polis uit de boot zou vallen. Dat op zich is al de vertaling van een bepaald relationeel model en een belangenafweging gedreven door en gebaseerd op een bepaald waardenpatroon. In een niet zo ver verleden werd een ongehuwd samenwonende partner verguisd als een immorele concubijn die eerder een sanctie dan een beloning zou mogen verwachten. Deze perceptie van onbillijkheid volgens een bepaald waardenmodel vertaalt men dan naar een beweerdelijke vaststelling dat redelijkerwijze kan worden vermoed dat Jozef dit niet zou hebben gewild. Op zijn minst komt er bij de vaststelling van de vermoede wil van de beschikker een hele constructie aan te pas, die subjectief en waardengedreven is en die men best transparant maakt.

Men gaat er ook van uit dat de verzekeringnemer veelal (maar niet altijd) niet beseft dat de term wettelijke erfgenamen niet de testamentaire begunstiging omvat. Daarenboven weet hij meestal ook niet dat de begunstiging die hij regelt in de polis, totaal los staat van de regeling die hij in zijn testament zal treffen of heeft bepaald. Zoals ook bij een *trust* of een stichting het geval is, heeft de begunstigde van de levensverzekering een eigen recht (art. 121 WLVO), rechtstreeks tegenover de verzekeraar, zodat het buiten het vermogen of de nalatenschap van de verzekeringnemer blijft. De verzekeringsprestatie ontsnapt aan de regels van de devolutie, zodat een testament er als zodanig geen impact op heeft. Eigenlijk wordt het kapitaal in de *trust*, stichting of levensverzekering afgezonderd van de rest van het vermogen of nalatenschap.

30. Zie over de vraag in welke mate de gemeenrechtelijke nietigheidsgronden (bv. wilsgebrek dwaling of valse oorzaak) soelaas kunnen bieden: F. BOUCKAERT, *De Verz.* 2005, 635 e.v.

31. Bv. *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-310/1, 3-4; *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-310/4, 3, 4; *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 1685/005, 3.

32. O.b.v. een contractuele erfstelling (art. 1093 BW).

Het gevolg van deze opsplitsing is dat de begunstiging en regeling in het ene (bv. voor de nalatenschap via het testament) niet doorwerkt in het andere (de begunstiging in trust, stichting of polis). Voor de cliënt is dit nochtans zeer vaak één geheel. Al vaak is in de praktijk gebleken dat een oude vader of moeder maar niet wil geloven dat hij via zijn testament niet zomaar de *beneficiary entitlements* van een door hem indertijd opgerichte *trust* of stichting kan veranderen of corrigeren.

Weliswaar is de herroeping van een begunstiging van een levensverzekering zonder twijfel mogelijk bij testament.³³ Een dergelijke herroeping als uiterste wilsbeschikking kan natuurlijk slechts effect sorteren bij het overlijden van de verzekeringnemer/testator (zie art. 895 BW). In principe zou aldus een aanvaarding door de begunstigde tijdens het leven van de verzekeringnemer de in het testament opgenomen herroeping onwerkzaam kunnen maken.³⁴ Maar let op, een legaat impliceert niet automatisch een dergelijke herroeping. Zo leidt een testament waarbij de verzekeringnemer het grootste beschikbare deel van zijn nalatenschap legateert aan een ander dan de begunstigde derde, op zich niet tot de herroeping van de begunstiging. Bij een levensverzekering ten behoeve van een persoon die een erfgerechtigde is van de bedinger, impliceert zijn onterving bij een later testament door de bedinger op zich nog geen herroeping van de begunstiging van de levensverzekering.³⁵

Beschikt de verzekeringnemer daarentegen over de verzekeringsprestatie als legaat, dan impliceert dat de herroeping van de begunstiging. Immers, hij dient te herroepen alvorens hij erover kan beschikken: bij een derdenbeding behoort het voordeel niet tot het vermogen van de bedinger.^{36, 37} Het legateren van het voordeel impliceert dan dat de verzekeringnemer/bedinger zich het voordeel (na herroeping) heeft toegeëigend. In dat geval moet *in concreto* wel worden nagegaan of de verzekeringnemer het voordeel wenste te legateren, dan wel dat hij een nieuwe begunstigde krachtens een derdenbeding heeft aangegeven. In beide gevallen is er sprake van herroeping. Doch in het eerste geval ten gunste van de verzekeringnemer, in welk geval de derde het voordeel *iure hereditario* verkrijgt, uit het vermogen van de bedinger (en aldus onder meer de nalatenschap dient te aanvaarden en blootstaat aan verhaalsaanpakken van

33. Brussel 6 februari 1962, *De Verz.* 1962, 554; Kh. Brussel 30 maart 1965, *JCB* 1965, 174; Kh. Brussel 15 mei 1950, *JCB* 1950, 257; N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 643 en 644; C. DEVOET, *Les assurances de personnes*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2006, nr. 1027.

34. Bij levensverzekering is dat gevaar eerder theoretisch, wegens het voor de aanvaarding geldende vormvoorschrift: (enkel) tijdens het leven van de verzekeringnemer moet de aanvaarding geschieden door een bijvoegsel bij de polis met de handtekening van de begunstigde, de verzekeringnemer en de verzekeraar (art. 123, lid 1 WLVO).

35. F. BOUCKAERT, *De Verz.* 2005, 634-635. Tevens: C. DE WULF, *T.Not.* 2006, 564, vn. 5.

36. N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 731.

37. Volgens Kh. Brussel 15 mei 1950, *JCB* 1950, 257 zou om die reden de testamentaire beschikking niet mogelijk zijn.

schuldeisers van de bedinger); in het tweede geval verkrijgt de begunstigde het recht *iure proprio*.

De verzekeringnemer kan in zijn testament probleemloos een (nieuwe³⁸) begunstigde aanwijzen.³⁹ Die aanwijzing sorteert pas effect bij het overlijden van de bedinger/testator.⁴⁰ Pas dan geldt die derde als begunstigde en kan een aanvaarding uitwerking krijgen.

§ 2. HOE HET GEBREK AAN INFORMATIE OPLOSSEN?

Op basis van vermeende onbillijke gevolgen of onduidelijkheid lijkt men in bepaalde gevallen zoals dat van oom Jozef en zijn Eva te twijfelen aan de werkelijke wil van de beschikker of stelt men de ene of de andere interpretatie in vraag. Dergelijke discussies worden uiteraard steeds geïnitieerd door partijen die menen benadeeld te zijn, zoals Eva in voornoemd voorbeeld. Zij roepen met andere woorden de naar hun mening werkelijke wil van de overleden verzekeringnemer in, enkel en alleen om hun eigen belang te dienen, namelijk geld krijgen uit de polis. Het is van belang voor ogen te houden dat de beweringen van dergelijke partijen over de intentie van de overleden beschikker vrijwel steeds zwaar door dit financiële eigenbelang gekleurd zijn. De woorden "vader, of mijn man of partner, zou dit niet gewild hebben" moeten minstens ten dele worden begrepen als "ik heb dit niet gewild". Wij mogen de intentie van de beschikker niet verwarren met de wensen en dromen van de gefrustreerde niet-begunstigde.

Alles wel beschouwd, is de essentie van het probleem uiteindelijk (louter) een gebrek aan informatie van de verzekeringnemer op het ogenblik van het afsluiten van de levensverzekering en/of bij het opstellen van het testament. Daardoor kan afbreuk worden gedaan aan zijn (zelden eenvoudig te bewijzen) werkelijke wil. Er is gebrek aan informatie of begrip van de gekozen termen, en vaak ook gebrek aan informatie omtrent de *Chinese wall* tussen testament en polis waardoor de begunstigingsclausules niet over en weer doorwerken.

38. De aanwijzing van een nieuwe begunstigde impliceert de impliciete herroeping voor de eerder aangewezen begunstigde (N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 645).

39. J.M. BINON, *Droit des assurances de personnes*, 2007, nr. 179; N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 495; C. DE GEYTER, *T. Not.* 2006, 590; M. FONTAINE, *Droit des assurances*, 2006, nr. 205.

40. Cf. art. 895 BW; zie DE PAGE, *Traité*, VIII/2, 1973, nr. 800 *in fine*. Weliswaar is inzake levensverzekering vereist dat de begunstigde is aangewezen wanneer de verzekerde prestaties opeisbaar worden (art. 106 §2 WLVO). Die prestaties zijn opeisbaar met het overlijden van het verzekerd hoofd. Komt een aanwijzing per testament dan niet te laat? Neen, volgens de rechtspraak en rechtsleer, zoals blijkt uit de in aanhef van huidige vn. aangehaalde verwijzingen. En terecht. Nog afgezien van de praktische wenselijkheid van een dergelijke mogelijkheid, lijkt ook juridisch-technisch weinig bezwaar te bestaan. Bij het overlijden van de bedinger, 'wanneer' (*i.e.* op het ogenblik dat) de verzekerde prestaties opeisbaar worden, heeft de testamentaire aanwijzing uitwerking. Op het ogenblik dat de aanwijzing voorhanden moet zijn, sorteert de testamentaire aanwijzing effect.

Hoe lost men dit probleem op? Dit gebeurt in de eerste plaats door een bepaalde verantwoordelijkheid te leggen bij de verzekeringsmaatschappijen en andere adviseurs. Als professionals moeten zij hun cliënten verzekeringnemers terdege en volledig informeren over de gevolgen van de genomen of te nemen keuzes en beslissingen. Zo moet een advocaat of een notaris die een cliënt adviseert over de opstelling van een testament, standaard vragen naar het bestaan van levensverzekeringen en de begunstiging daarin, en uitleggen dat beide los van elkaar staan. En een verzekeraar moet hetzelfde doen inzake het bestaan van een testament. Dan kunnen de partijautonomie en de wilsleer ten volle spelen en effect sorteren.

In tweede instantie kan een deel van de oplossing ook worden gevonden in verduidelijkende en beschermende wetgeving. Om de onbillijkheid die men in het voornoemde geval van Eva meent te ontwaren (de algemeen legataris bij testament ziet een groot stuk van het vermogen via de polis aan haar neus voorbijgaan), werden een aantal wetgevende voorstellen geformuleerd. Aanvankelijk werd de aanpassing van artikel 107 WLVO voorgesteld in die zin dat bij aanwijzing van wettelijke erfgenamen, ingeval er geen echtgenoot en/of kinderen tot de erfenis worden geroepen, de gebeurlijke testamentaire erfgenaam de verzekeringsprestatie kan ontvangen. Enkel indien er geen testamentaire erfgenaam is, zou de verzekeringsprestatie toekomen aan de wettelijke erfgenamen.⁴¹ Dit voorstel kon de kritiek van de Raad van State (terecht) niet doorstaan. Onder meer was het onduidelijk of de hypothese van herroeping of een onwerkzame aanwijzing bewust uit artikel 107 WLVO waren verdwenen, of onder testamentaire erfgenaam ook een bijzondere legataris werd begrepen, waarom die regel enkel zou gelden bij gebrek aan echtgenoot en descendenten en niet bij gebrek aan andere (reservataire) erfgenamen⁴² en of de testamentaire begunstigde het voordeel alsdan *iure proprio* dan wel *iure hereditario* zou ontvangen.⁴³

Na amendementen werd ervoor geopteerd een nieuw artikel 110/1 WLVO in te voegen, zoals voorgesteld door de KFBN. Onder de titel "Aanwijzing van de wettelijke erfgenamen als begunstigten" bepaalt dit artikel:

41. Het initiële voorstel werd ingediend door senator SWENNEN op 30 april 2008 (*Parl.St.* Senaat 2007-08, nr. 4-724/1), waarvan de tekst werd overgenomen door het wetsvoorstel van 13 oktober 2010 tot wijziging van artikel 107 WLVO wat de aanwijzing betreft van een begunstigde in een levensverzekeringsovereenkomst.

Art. 107 WLVO zou dan bepalen: "Wanneer bij de verzekering geen begunstigde is aangewezen of de aanwijzing de wettige erfgenamen betreft en de erfenis noch aan de echtgenoot noch aan de afstammelingen in de neerdalende lijn toevalt, is de verzekeringsprestatie verschuldigd aan de verzekeringnemer of, in voorkomend geval, aan zijn testamentaire erfgenamen, waarbij het uit te keren bedrag in verhouding tot het testamentaire erfdeel van elk van hen evenredig verdeeld wordt. In het geval dat geen testament werd opgemaakt, is de verzekeringsprestatie verschuldigd aan de wettige erfgenamen."

42. *Parl.St.* Senaat 2008-09, nr. 4-724/2.

43. Zie *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-310/2, 2.

"Wanneer de wettelijke erfgenamen als begunstigten worden aangewezen zonder bij name te zijn vermeld, is, onder voorbehoud van tegenbewijs of andersluidend beding, de verzekeringsprestatie verschuldigd aan de nalatenschap van de verzekeringnemer".

§ 3. HET NIEUWE ARTIKEL 110/1 WLVO

Voortaan komt de aanwijzing van de wettelijke erfgenamen neer op een aanwijzing van de nalatenschap van de verzekeringnemer als begunstigde. Met één woord: een beding voor zichzelf (zie art. 1122 BW). De verzekeringsprestatie wordt als vermogensbestanddeel van de nalatenschap toebedeeld via de erfrechtelijke devolutie (*iure hereditario*). Is er een testament, dan is dat bepalend voor wie het voordeel krijgt: algemene legataris(sen), legataris(sen) onder algemene titel of bijzondere legataris(sen) en/of (deels) andere (*i.e.* wettelijke of contractuele) erfgenamen. Bij gebrek aan een testament komt het voordeel toe op grond van de regels van wettelijke devolutie.⁴⁴

In zulke gevallen heeft de begunstigde geen eigen recht, op grond van een derdenbeding, met alle gevolgen van dien (*supra*). Dat is bijvoorbeeld anders in het Nederlandse recht, waar krachtens artikel 7:967, lid 5 NBW bij een aanwijzing van de nalatenschap als begunstigde, de erfgenamen die de nalatenschap hebben aanvaard, de uitkering op grond van een eigen recht (*iure proprio*) verkrijgen.⁴⁵

Het wettelijk vermoeden is weerlegbaar en geldt aldus onder voorbehoud van tegenbewijs, dat met alle middelen kan worden geleverd.⁴⁶ Een andersluidende wil van de verzekeringnemer ter weerlegging van het wettelijk vermoeden kan bijvoorbeeld blijken door toevoegingen als "in eigen naam", "ten persoonlijke titel", "in het individuele voordeel" e.d.⁴⁷ Hetzelfde geldt voor de clause – die wij ook na de inwerkingtreding van artikel 110/1 WLVO nog in sommige polissen hebben aangetroffen – waarbij in ondergeschikte orde als begunstigten worden aangewezen: "de wettelijke erfgenamen van de verzekerde, met uitsluiting van de Staat". De uitsluiting van de Staat kan o.i. niet anders worden geïnterpreteerd dan dat ook de wettelijke erfgenamen hier in eigen naam worden beoogd (en dus niet de nalatenschap, zoals het nieuwe

44. *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-310/2, 2-3.

45. Zie Tweede Nota van wijziging, *Kamerstukken II* 2001-02, 19529, nr. 8, p. 6; Nota, *Kamerstukken II* 2001-02, 19529, nr. 7, p. 2-3). Zie ook zo in het Franse recht, *supra* voetnoot 20.

46. Arg. art. 110/1 WLVO luidt: "tegenbewijs of andersluidend beding" (eigen cursivering), zodat ook elementen buiten de overeenkomst kunnen worden aangebracht.

47. Vgl. ook bv. Rb. Doornik 16 mei 2006, *De Verz.* 2008, 73, noot J.-C. ANDRÉ-DUMONT ("héritiers légaux à titre personnel"), bevestigd door Bergen 4 december 2007, *De Verz.* 2008, 312, noot C. DEVOET (de rechtbank doet evenwel geen enkele uitspraak over de vraag of ook zonder die precisering van een derdenbeding sprake was; de beroepsrechter evenmin, al lijkt die aan die precisering toch enig belang te hechten); K. BERNAUW, in J. ROGGE (ed.), *Levensverzekeringen en giften. T.Verz. Dossier 2008*, 2008, 32; C. DE GEYTER, *T.Not.* 2006, 602; C. DEVOET, *Les assurances de personnes*, 2006, nr. 997. Zie echter J. DU MONGH, *RW* 2008-09, 1242-1243.

art. 110/1 WLVO vermoedt). Door toevoeging van de naam van de wettelijke erfgenamen plaatst men zich vooralsnog buiten de hypothese van artikel 110/1 WLVO, zodat het in principe om een aanwijzing *iure proprio* gaat. Hetzelfde geldt als de verzekeringnemer de wettelijke erfgenamen subsidiair aanwijst, bij gebrek aan testamentaire begunstigden. In dat geval ontvangen de wettelijke erfgenamen o.i. het voordeel *iure proprio*, evenals overigens de in hogere (al dan niet eerste) orde aangewezen testamentaire begunstigden.

Artikel 110/1 WLVO geldt enkel voor de aanwijzing van wettelijke erfgenamen. Gelet op de specifieke term in de wet, lijkt het ons verdedigbaar dat generieke(re) aanwijzingen als 'erfgenamen', 'erfopvolgers', 'erfgerechtigden' of 'rechtverkrijgenden' in principe nog steeds als begunstigden van een eigen recht kunnen worden beschouwd (zie *supra* II, § 4). Men zou dat enerzijds wel kunnen betwijfelen, gelet op het gebrek aan kennis bij verzekeringnemers over de verschillen tussen deze termen. Anderzijds spreekt de wet enkel over "wettelijke erfgenamen" en mogen we ervan uitgaan dat de verzekeraar of de professional die de verzekeringnemer adviseert, hem er wel op zal wijzen dat enkel de term "wettelijke erfgenamen" het wettelijk vermoeden triggert. Maar daartegen kan men dan weer opwerpen dat de tussenkomst van een professional op een degelijke en correcte wijze, zodat de wilsautonomie ten volle zou kunnen gelden, eigenlijk de wettelijke tussenkomst volledig overbodig had kunnen maken en dus bezwaarlijk kan worden ingeroepen om een restrictieve uitleg te rechtvaardigen.

Als de verzekeringnemer met kennis van zaken, en aldus in de regel na voorlichting, opteert voor het wettelijk vermoeden en aldus duidelijk geen eigen rechten voor de wettelijke erfgenamen wenst te creëren, verdient het wegens het weerlegbare karakter van het vermoeden de voorkeur om dit meteen te expliciteren, door bijvoorbeeld zonder meer de nalatenschap als begunstigde aan te wijzen.

Op die manier is de wettelijke regeling, bedoeld om een specifieke onbillijkheid op te lossen, volgend uit een specifieke typecasus die de parlementairen (zoals gewoonlijk) voor ogen hadden, qua beschermende draagwijdte beperkt. Wel mag worden verwacht dat artikel 110/1 WLVO in de toekomst zal leiden tot een meer genuanceerde begunstigingsclausule. In de mate dat deze bepaling aldus tot gevolg heeft dat verzekeraars en professionals hun informatieplicht en precisie qua redactie grondiger ter harte nemen, is de wettelijke interventie zeker geen maat voor niets.

§ 4. OVERGANGSRECHT

Op advies van de Raad van State⁴⁸ werd, na talrijke amendementen, voorzien in een overgangsregeling voor de lopende levensverzekeringsovereenkomsten, ⁴⁹ Het nieuwe artikel 110/1 WLVO is (uiteindelijk) van toepassing op alle levensverzekeringsovereenkomsten gesloten vanaf de inwerkingtreding van deze wet, zijnde 5 maart 2012.⁵⁰ Voor de lopende levensverzekeringsovereenkomsten, gesloten voor die datum, kan de verzekeringnemer tot 5 maart 2014⁵¹ op initiatief van de verzekeraar, via een bijvoegsel bij de polis, getekend door de verzekeringnemer en de verzekeraar, uitdrukkelijk verklaren dat hij afziet van de toepassing van artikel 110/1. Bij gebrek aan een dergelijke verklaring is artikel 110/1 WLVO vanaf 5 maart 2014 ook op de lopende levensverzekeringsovereenkomsten van toepassing.

Drie opmerkingen hierbij.

Ten eerste is de vereiste dat de verklaring moet gebeuren op initiatief van de verzekeraar via een door beide ondertekend bijvoegsel, niet constitutief. Het spreekt voor zich dat een dergelijk bijvoegsel evengoed kan worden opgemaakt op initiatief van de verzekeringnemer. Maar zelfs een bijvoegsel lijkt niet vereist. Eender welke verklaring kan gelden als argument tot weerlegging van het wettelijke vermoeden van artikel 110/1 WLVO. Voor zover nodig, kan het gelden als een herroeping met aanwijzing van een nieuwe begunstigde. Zowel een herroeping als een aanwijzing van een begunstigde kan vormvrij, waarbij enkel voor het bewijs dezelfde vereisten gelden als voor het bewijs van de verzekeringsovereenkomst zelf (art. 106 §1, lid 2 en 112, lid 2 WLVO), zodat in principe een geschrift is vereist (zie art. 10, zelfde wet). Een begin van geschreven bewijs kan worden aangevuld met getuigen en vermoedens, zodat eender welk geschrift mogelijk is: bijvoegsel, testament, brief enz.⁵²

48. *Parl.St.* Senaat 2009-10, nr. 4-724/6.

49. Art. 3 wet van 13 januari 2012 bepaalt: "De bepalingen van deze wet zijn van toepassing op de levensverzekeringsovereenkomsten afgesloten vanaf de inwerkingtreding van deze wet.

Gedurende een termijn van twee jaar vanaf de inwerkingtreding van deze wet kan, met betrekking tot de lopende levensverzekeringsovereenkomsten afgesloten voor de inwerkingtreding van deze wet, de verzekeringnemer op initiatief van de verzekeraar, door middel van een bijvoegsel bij de polis, getekend door de verzekeringnemer en de verzekeraar, uitdrukkelijk verklaren dat hij afziet van de toepassing van artikel 110/1.

Indien een dergelijke verklaring niet wordt afgelegd, zijn de lopende levensverzekeringsovereenkomsten afgesloten voor de inwerkingtreding van deze wet, bij het verstrijken van die termijn, onderworpen aan de bepalingen van deze wet.

50. Nl. bij gebrek aan een afwijkende bepaling vanaf de tiende dag na de bekendmaking in het *Belgisch Staatsblad*, zijnde 24 februari 2012 (art. 4 wet van 31 mei 1961).

51. I.e. twee jaar vanaf de inwerkingtreding van de wet van 13 januari 2012.

52. Voor herroeping: Brussel 19 juni 2003, *De Verz.* 2004, 111, noot F. DOFFAGNE; Brussel 5 februari 2001, *De Verz.* 2002, noot J.-C. ANDRÉ-DUMONT.

Voor aanwijzing (nieuwe) begunstigde: J.M. BINON, *Droit des assurances de personnes*, 2007, nr. 179; C. DE GEYTER, *T.Not.* 2006, 590; M. FONTAINE, *Droit des assurances*, 2006, nr. 205.

Ten tweede is artikel 110/1 WLVO niet van toepassing als de verzekeringnemer overlijdt binnen de tweejarige overgangstermijn.⁵³ De nieuwe bepaling is slechts vanaf 5 maart 2014 op de lopende levensverzekeringsovereenkomsten van toepassing. Dan geldt de vroegere regeling (zie *supra* II, § 4), zodat de wettelijke erfgenamen in principe het voordeel *iure proprio* ontvangen, met uitsluiting van eventuele testamentaire erfgenamen, behoudens herroeping.

Ten derde lijkt ons het 'initiatief' van de verzekeraar om de verzekeringnemer van het nieuwe artikel 110/1 WLVO op de hoogte te brengen en in voorkomend geval een verklaring tot niet-toepassing van dat artikel in een bijvoegsel op te nemen, een verplichting voor de verzekeraar, waarvan de miskenning diens aansprakelijkheid in het gedrang brengt (*cf.* art. 1135 BW). Overigens is de verzekeraar daartoe alleszins gehouden op grond van de plicht tot uitvoering van de verzekeringsovereenkomst te goeder trouw.

§ 5. EVALUATIE

Het nieuwe artikel 110/1 WLVO biedt het voordeel van de eenvoud en transparantie. Niets bijzonders: we passen gewoon de regels van het erfrecht toe. Het zal wellicht in zekere mate een oplossing bieden voor de problemen in de praktijk in geval van (vermoede) ongewilde discrepantie tussen een eventuele testamentaire begunstiging en de begunstiging in de levensverzekeringsovereenkomst. Bovendien komt het tegemoet aan een genuanceerde testamentaire beschikking. Mocht artikel 110/1 WLVO zonder meer voorrang geven aan een testamentaire begunstigde, dan kon dit tot problemen leiden indien enkel bijzondere legatarissen zijn aangewezen.⁵⁴

Vanuit principieel oogpunt is de impact van artikel 110/1 WLVO beperkt. Enkel de *default*-situatie wijzigt: terwijl voorheen bij twijfel werd uitgegaan van een begunstiging *iure proprio*, geldt nu een vermoeden van begunstiging *iure hereditario*. Ook beperkend, en wellicht verwarrend (zie *supra* III, § 3), is dat dit enkel geldt bij gebruik van de term "wettelijke erfgenaam", maar niet bij gelijkaardige begrippen als erfgenaam, erfopvolger, rechtverkriggende. Dat blijft o.i. iets eigenaardigs en houdt mogelijk een risico op verwarring en nieuwe onbillijkheden in zich.

Uiteindelijk komt de vraag telkens neer op de werkelijke bedoeling van de verzekeringnemer. In het geïllustreerde typegeval van oom Jozef en Eva lijkt, minstens volgens sommigen en volgens een bepaald waardenpatroon (zie

supra III, § 1), de werkelijke bedoeling van Jozef met een intrinsieke onzekerheid behept. Volstreekte zekerheid over de bedoeling van de partijen is zelden mogelijk (inzichten zijn quasi niet te bewijzen). Daardoor zullen de gewijzigde bewijslast en het daarmee gepaard gaande bewijsrisico in de praktijk wel een onmiskenbare impact hebben. Twijfel is voortaan in het nadeel van de wettelijke erfgenamen, bij wie het initiatief (en risico) van betwisting komt te liggen. Door als *default*-situatie uit te gaan van de vermoedelijke bedoeling van de verzekeringnemer en ruimte te laten voor een aangetoonde andersluidende wil, doet de nieuwe bepaling zo veel mogelijk recht aan de (werkelijke) wil van de verzekeringnemer.

Toch moeten enkele bedenkingen worden geformuleerd.

Ten eerste neemt de nieuwe bepaling, die een principiële begunstiging *iure hereditario* in de plaats stelt van een begunstiging *iure proprio*, afstand van de initiële doelstellingen inzake levensverzekering, die overigens de algemene theorie van het derdenbeding hebben beïnvloed: namelijk een eigen recht, dat onmiddellijk ontstaat (zgn. leer van de rechtbevestigende aanvaarding) en rechtstreeks valt in het vermogen van de begunstigde, zonder transitie via het vermogen van de verzekeringnemer. Het planningsoogmerk van de verzekeringnemer neemt de bovenhand op de bescherming van de begunstigde.

Dat is maar een bezwaar voor zover de bepaling aan *overkill* doet. Dat is nu in het bijzonder het geval indien er geen testament is en aldus het probleem waaraan de wetgever wenst te remediëren, niet rijst. De wettelijke erfgenamen verliezen dan zonder reden hun begunstiging *iure proprio* (behoudens in geval van – moeilijk – tegenbewijs). Op dit punt neemt het Belgische recht rechtsvergelijkend een geïsoleerd standpunt in (*supra* II, § 4).

Hetzelfde geldt voor het geval dat oom Jozef zijn Eva nu ook weer niet zo graag ziet om ze als algemene legataris aan te stellen en haar slechts bedankt met een bijzonder legaat voor de meubels van de gemeenschappelijke woning. Er is dan geen sprake van discrepantie tussen de testamentaire begunstiging en de begunstiging van de levensverzekering, maar het zal niet eenvoudig zijn voor de wettelijke erfgenamen om het vereiste tegenbewijs te leveren.

Ten tweede ligt aan de nieuwe bepaling een dubbelzinnigheid inzake de wil van de verzekeringnemer ten grondslag. Het zinsdeel "of andersluidend beding" geeft aan dat de wil op het ogenblik van het sluiten van de verzekeringsovereenkomst, meer precies: het ogenblik van de aanwijzing van de begunstigde, decisief is. Geheel terecht, aangezien de begunstigde wordt bepaald op grond van de uitleg van het contract (ueel beding), met toepassing van de gemeenrechtelijke regels inzake interpretatie van contracten.⁵⁵ En voor

53. Dit was anders onder een aantal niet-aangenomen amendementen (bv. *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-310/2; *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 1685/002, nr. 1685/3 en 1685/4).

54. Vgl. ook de opmerking van de Raad van State (*Parl.St.* Senaat 2008-09, nr. 4-724/2). Onderstel dat onze oom er niet in slaagt een levenspartner te vinden. Bij testament beschikt hij enkel zijn antieke dressoir ten voordele van zijn buurman. Het is minstens hoogst twijfelachtig dat de verzekeringnemer wenst dat de buurman tevens geldt als begunstigde van zijn levensverzekering.

55. N. CARETTE, *Derdenbeding*, 2011, nr. 484.

interpretatie geldt als ijkpunt de contractsluiting. Indien de verzekeringnemer een testament heeft gemaakt voor het afsluiten van de levensverzekering, dan vermoedt de wet weerlegbaar dat de verzekeringnemer met de aanwijzing van de wettelijke erfgenamen, al dan niet in subsidiaire orde, de begunstiging van zijn nalatenschap bedoelt, zodat de begunstiging van zijn levensverzekering aansluit bij, of minstens niet indruist tegen, zijn testament.

Anders is het indien de levensverzekering het testament voorafgaat. In dat geval situeert het (eventuele) probleem van de wil van de verzekeringnemer zich in een later stadium, namelijk bij het opstellen van het testament. Veronderstel dat oom Jozef op zijn dertigste een levensverzekering afsluit met als begunstigden zijn echtgenote, bij gebreke zijn kinderen, bij gebreke zijn wettelijke erfgenamen. Hij woont keurig thuis bij zijn ouders. Er is geen sprake van een levenspartner of een testament. Hier is er geen enkele onbillijkheid – in tegendeel zelfs – om de wettelijke erfgenamen een recht *iure proprio* toe te kennen. Oom Jozef had de hoop op het vinden van de liefde van zijn leven al opgegeven. Het is pas als Jozef enkele jaren later Eva ontmoet, meteen dolverliefd wordt en haar niet meer loslaat, en op zijn zeventigste levensjaar, nog steeds dolverliefd, Eva als algemeen legataris aanwijst, dat de vraag rijst of Jozef wel ‘beseft’ dat Eva als testamentaire erfgenaam onder de vroegere regeling (volgens de meerderheidsopvatting) in principe geen recht heeft op de verzekeringsprestatie. Hier gaat het niet zozeer (meer) om een interpretatie van de verzekeringsovereenkomst, maar veeleer over de vraag of Jozef op het ogenblik van zijn testament ervan uitgaat, en dus al dan niet beoogt, dat Eva (ook) de verzekeringsprestatie ontvangt. Dan gaat het niet meer om interpretatie, maar om een eventuele herroeping. Als kan worden aangetoond dat Jozef op het ogenblik van het sluiten van de verzekeringsovereenkomst in goede verstandhouding leefde met (een van) de wettelijke erfgenamen, moet het tegenbewijs tegen het wettelijke vermoeden wél kunnen worden geleverd. Het navolgende testament kan dan in geen geval de interpretatie van de begunstigingsclausule in de levensverzekeringsovereenkomst beïnvloeden. Eva geniet in dat geval weliswaar het bewijsvoordeel van het wettelijk vermoeden, maar kan toch niet gerust zijn in de affoop.

Wij pleiten ervoor dat het tegenbewijs tegen het wettelijk vermoeden van artikel 110/1 WLVO ruimhartig en soepel wordt aanvaard. Een weerlegbaar vermoeden moet daadwerkelijk kunnen worden weerlegd, in het belang van de partijautonomie. En het is precies omwille van die autonomie en de werkelijke intentie van de beschikker dat het weerlegbare vermoeden in de eerste plaats is ingevoerd. Een bewijs van die wil van de beschikker moet daarom niet al te streng worden beoordeeld en vrij gemakkelijk het vermoeden kunnen *overrulen*. Ook al zou dat gevolg voor sommigen als ‘onbillijk’ kunnen worden ervaren en zou men zich – nog altijd – kunnen afvragen of dat (nog) de wil

was van de verzekeringnemer. Op dit punt brengt de wettelijke ingreep maar een fragiele bescherming en blijft er ruimte voor discussies en gedingen, die men net wil vermijden. Dat is een gevolg van het feit dat de wetgever uitgaat van een vermeende (on)billijke situatie, *post factum*, bij het openvallen van de nalatenschap, die nu eens wel en dan weer niet of in mindere mate zal spelen, terwijl eigenlijk het enige wat van tel is, de wil van de verzekeringnemer is bij de aanwijzing van de begunstigde. En daarom blijft het ook na deze wettelijke ingreep van het allergrootste belang om die wil van de beschikker zo precies, duidelijk en expliciet mogelijk in het contract en/of testament in te schrijven.

De wettelijke ingreep biedt kennelijk een *ad hoc*-oplossing voor de standaardformules met de wettelijke erfgenamen als (een van de) begunstigden. Bovendien zouden volgens de parlementaire voorbereiding al vóór de wetswijziging heel wat standaardformulieren zijn aangepast.⁵⁶ Wij moeten blijvend benadrukken dat de essentie van het probleem echter niet zozeer de standaardformule is, maar wel een gebrek aan informatie en voorlichting van de verzekeringnemer op het ogenblik van het afsluiten van de levensverzekering en/of bij het opstellen van het testament. Aldus kan niet genoeg worden onderstreept dat het probleem in eerste instantie moet worden opgelost via de informatie en voorlichtingsplicht van de verzekeraars, advocaten, notarissen en andere professionals die betrokken zijn bij de redactie en het afsluiten van levensverzekeringsspolissen en testamenten.

Overigens gaat de wetgever er nu in het raam van de overgangsregeling wel kennelijk van uit dat de verzekeraars hun klanten duidelijk en volledig zullen informeren. Voor de lopende verzekeringsovereenkomsten waarop de wet niet meer van toepassing zou kunnen zijn⁵⁷, zouden de testamentaire begunstigden die botvangen ten nadele van de wettelijke erfgenamen, de aansprakelijkheid van de verzekeraar in het vizier kunnen nemen, al was het maar voor het verlies van een kans.

IV. CONCLUSIE

Ons besluit is genuanceerd kritisch. Het nieuwe artikel 110/1 WLVO stelt de wil van de verzekeringnemer centraal en de wettelijke ingreep is duidelijk, maar beperkt. De aanwijzing van “wettelijke erfgenamen” komt voortaan, behoudens tegenbewijs, neer op de aanwijzing van de nalatenschap. Niet langer een begunstiging *iure proprio*, maar een begunstiging *iure hereditario*, volgens de

56. *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-310/4, 3 en 5.

57. Bv. indien de verzekeringnemer overlijdt tijdens de tweejarige overgangstermijn en (nog?) geen verklaring tot niet-toepassing van art. 110/1 WLVO heeft afgelegd.

gewone spelregels van het erfrecht. Op die manier wordt het probleem van vermeende (ongewilde) discrepanties tussen de begunstiging van de levensverzekering en een eventuele testamentaire beschikking in sommige gevallen wellicht opgelost. Met een uitgewerkte overgangsregeling wordt getracht de lopende levensverzekeringsovereenkomsten zo veel mogelijk onder de nieuwe wettelijke bepaling te laten vallen.

De wettelijke ingreep lijkt echter *overkill* te zijn. Dat is een gevolg van een onvoldoende analyse van de oorsprong en de redenen van het door de parlementairen aangebrachte probleem, geïllustreerd door de typecasus van oom Jozef. De oorzaak van de ongewenste discrepanties tussen polis en testament is niet zozeer gelegen in de door de verzekeraars vaak gebruikte standaardformules, maar wel in het gebrek aan informatie van de verzekeringnemer op het ogenblik van het afsluiten van de levensverzekering en/of bij het opstellen van het testament. Bijgevolg grijpt de nieuwe bepaling ook in op situaties waarin geen discrepantie aan de orde is. Daarnaast biedt de wet geen (waterdichte) oplossing in alle gevallen van discrepantie, omdat de wetgever uitgaat van een (on)billijke situatie, *post factum*, bij het openvallen van de nalatenschap, terwijl de wil van de verzekeringnemer bij de aanwijzing van de begunstigde van belang is.

De nieuwe regeling die een weerlegbaar vermoeden invoert om een vermeende miskenning van de werkelijke intentie van de beschikker recht te zetten, moet daarom maximaal voorrang geven aan de duidelijke en liefst expliciet uitgedrukte wil van de beschikker. Binnen de overwegend dwingende context van de levensverzekering is deze vaststelling van het belang van de partijautonomie interessant. Wij bespraken eerder al hoe bij de ongrondwettelijkverklaring van artikel 124 WLVO (op het vlak van de inkorting) het Grondwettelijk Hof inzake inbreng wel de grondwettelijkheid van de regel aanvaardde omwille van de wilsvrijheid.⁵⁸ Waar in het gemene erfrecht de inbreng wordt vermoed, tenzij andersluidende wilsuiting, is het vermoeden in de WLVO net omgekeerd dat er vrijstelling van inbreng is, tenzij andersluidende wil. Precies omdat de erfflater in beide gevallen zijn wil kan laten primeren, is het verschil in behandeling volgens ons constitutionele hof niet onverantwoord.⁵⁹ De partijautonomie en de intentie van de beschikker zijn dus ook in de context van de WLVO van groot belang.

Deze nadruk op de wil van de beschikker impliceert meteen dat hij ook moet weten wat hij wil en hoe hij dat moet uiten en vormgeven. In technische materies als deze moet de verzekeringnemer daarom goed worden ingelicht

en voorgelicht. Dat is de taak van de professionals die hem omringen. Zoals al meermaals onderstreept, moeten zij dit doen op een volledige en correcte manier. Dit geldt zowel voor de verzekeringsmaatschappijen als de advocaten, notarissen, accountants, fiscalisten die in deze materies actief zijn. Zij moeten handelen zoals een zorgvuldige en redelijke professional dit zou doen. Deze informatie- en voorlichtingsplicht (met realistische risicoanalyse) is een noodzakelijke vereiste opdat de verzekeringnemer met kennis van zaken zou kunnen beslissen wat hij wil doen. Dankzij deze informatie zou het eigenlijk niet mogen gebeuren dat een verzekeringnemer niet weet wie onder de categorie erfopvolgers of erfgenamen valt, of dat hij niet beseft dat de begunstiging in zijn testament niet doorwerkt naar de polis of omgekeerd. En aldus zou de wettelijke tussenkomst zo bekeken eigenlijk niet nodig geweest zijn.

Het is dan ook duidelijk dat indien later zou blijken dat de verzekeringnemer een en ander niet begreep of besepte omdat het hem niet degelijk was uitgelegd, er een verantwoordelijkheid en onder omstandigheden ook een juridische aansprakelijkheid zal rusten op de adviseur die de verzekeringnemer heeft begeleid.⁶⁰

58. N. CARETTE en A.-L. VERBEKE, "Voorwerp van schenking bij levensverzekering" in *Over grenzen. Liber amicorum Herman Cousy*, Antwerpen, Intersentia, 2011, 382.

59. GwH 16 december 2010, nr. 147/2010, r.o. B.6.5.

60. Zie daarover meer uitvoerig A.-L. VERBEKE, "Rechtszekerheid en aansprakelijkheid in het familiaal vermogensrecht", *RW* 2010-11, 1657-1660 (<http://ssrn.com/abstract=1928333>).